

L'idée de la Croix-Rouge s'est imposée à Henri Dunant, philanthrope suisse, au lendemain de la bataille de Solferino (1859). Profondément choqué par la détresse des blessés gisant sur les champs de bataille, cet homme refusa l'indifférence. De sa révolte naquit l'idée de « l'inviolabilité

permanente des blessés et de ceux qui leur portent secours».

Cette notion, considérée comme utopique, aboutit à la création à Genève, en 1863, d'un « Comité international et permanent de secours aux blessés militaires », ancêtre de l'actuel Comité international de la Croix-Rouge (CICR).

LA CROIX-ROUGE
DE BELGIQUE

LA CROIX-ROUGE DE BELGIQUE A 125 ANS

C'est en 1863 à Genève que fut créé un « Comité international et permanent de secours aux blessés militaires », ancêtre de l'actuel Comité international de la Croix-Rouge de Belgique.

COLIS AUX PRISONNIERS

La Croix-Rouge et le Croissant-Rouge comptent ensemble 250 000 000 de membres et 147 sociétés nationales.

Les principaux objectifs que s'était fixé ce comité étaient d'encourager la mise sur pied d'un maximum de comités frères dans les capitales européennes et de convaincre le plus grand nombre possible d'Etats de s'engager à respecter un traité strictement humanitaire.

La Belgique fut un des premiers pays à répondre à ces objectifs. Le 4 février 1864, un « Comité de secours aux militaires blessés » voyait le jour à Bruxelles sous l'impulsion du docteur A. Uytterhoeven. La Croix-Rouge de Belgique porte ainsi avec fierté le titre de doyenne de toutes les Sociétés nationales de Croix-Rouge.

LA CONVENTION DE GENEVE

La première Convention de Genève fut signée le 22 août 1864. Cette loi internationale fondait le respect et la protection absolue de la personne humaine, ainsi que la neutralité absolue du personnel sanitaire arborant une croix rouge.

Cette convention apportait une base légale à l'action originale des comités de secours. La Belgique a donc été étroitement liée à la naissance du mouvement humanitaire international. L'appui et la confiance de la famille royale ne sont pas étrangers à cette situation. Aujourd'hui encore, la Croix-Rouge est placée sous le haut patronage du Roi et de la Reine, tandis que le Prince Albert guide l'institution de manière effective, depuis 1958.

LA CROIX-ROUGE DE BELGIQUE

DE NOUVELLES CONVENTIONS

Refondu en 1906, le texte de la Convention de 1864 est réellement adapté en 1929, à la suite de la Première Guerre mondiale. Ces modifications fixent définitivement le sort des prisonniers de guerre.

De nouvelles conventions sont encore signées en 1949, qui développent et enrichissent les domaines et catégories de personnes couvertes par le droit international humanitaire. Le dernier processus de révision de ce droit date de 1977. Cette révision apporte une réponse aux problèmes de

LA REINE ELISABETH, AU CHEVET D'UN BLESSE, AU BLOC OPERATOIRE DE L'HOPITAL L'OCEAN, PENDANT LA PREMIERE GUERRE MONDIALE.

LA CROIX-ROUGE DE BELGIQUE

DE HAUT EN BAS, P. 9 : SOINS AUX BLESSES PENDANT LA PREMIERE GUERRE MONDIALE. DISTRIBUTION DE LIVRES DESTINES AUX PRISONNIERS DE GUERRE, DEUXIEME GUERRE MONDIALE.

comportement des combattants, de la protection des populations civiles et de la réglementation des conflits armés non-internationaux, notamment.

PRINCIPES

147 pays ont à ce jour une Croix-Rouge ou un Croissant-Rouge et ce vaste rassemblement compte 250 000 000 de membres.

Ce consensus humanitaire procède d'une démarche qui consiste à voir dans l'homme victime, d'abord sa qualité de victime, à percevoir dans un même mouvement son droit à l'assistance. Les fondements de la Croix-Rouge sont l'humanité, la neutralité et la non-discrimination. Ces principes sont suffisamment universels pour que tous les peuples puissent y adhérer sans renoncer à leur identité et suffisamment forts pour préserver la Croix-Rouge des dérives.

UN MOUVEMENT MULTIFORME

La Croix-Rouge se compose :

- D'un Comité international qui reste, dans les conflits, l'intermédiaire humanitaire neutre. Son rôle est d'améliorer le sort des victimes de la guerre et d'épargner les non-combattants ;
- De sociétés nationales qui sont les auxiliaires potentiels des services de santé des armées et de plus en plus les agents de la qualité de la vie dans le domaine médico-social.

Ces sociétés sont fédérées dans une ligue qui les représente dans les enceintes internationales et dont l'objectif est la mise en commun de leurs expériences d'activités en temps de paix, la promotion et le développement de nouvelles sociétés de Croix-Rouge et la coordination des actions internationales de secours. La conférence internationale de la Croix-Rouge a lieu tous les quatre ans et rassemble outre le Comité international, les sociétés nationales et la ligue, les gouvernements des Etats membres des conventions de Genève. C'est dans cette enceinte que sont débattues les grandes questions humanitaires de notre temps.

SES ACTIVITES

AU CŒUR DES CONFLITS

La CR s'est attachée à déployer son action sur les champs de bataille du monde entier et s'est assignée pour devoir de combattre la souffrance et de rencontrer les détreesses les plus urgentes.

En 1870, le conflit franco-prussien mobilisait déjà quelques dizaines d'infirmières, d'infirmiers et de médecins. Il en alla de même lors des conflits gréco-turc, sino-japonais, russo-japonais et de la guerre des Balkans, au début de ce siècle. Durant la Première Guerre mondiale, les sociétés européennes de Croix-Rouge et leurs consœurs nord-américaines déploient une infrastructure à la mesure du conflit : des

LA CROIX-ROUGE DE BELGIQUE

LA CROIX-ROUGE DE BELGIQUE

LA CROIX-ROUGE DE BELGIQUE

Les fondements de la Croix-Rouge sont l'humanité, la neutralité et la non-discrimination.

- La transfusion sanguine en quelques chiffres :**
- 39 centres et services de transfusion ;
    - 50 postes de plasmaphérèse ;
  - 360 000 donneurs de sang bénévoles ;
  - 640 000 poches de sang récoltées ;
  - 200 000 dons en plasmaphérèse.

millions de femmes et d'hommes interviennent à tous les niveaux pour sauver des milliers de vie. La Deuxième Guerre mondiale a provoqué une multiplication des tâches incombant à la CR, notamment des tâches d'auxiliaire et parfois, de substituer des pouvoirs publics. C'est alors que fut créé l'Office national de secours aux prisonniers de guerre dont l'ambition — outre de confectionner et d'expédier des colis aux prisonniers — était de les instruire, de les distraire et de leur apporter une assistance médicale et sanitaire. Dès le début de 1941 aussi, la Croix-Rouge prend les mesures nécessaires pour accepter en priorité, dans divers établissements, les Israélites qui se tournent vers elle. La Croix-Rouge utilise le biais du service de secours aux prisonniers politiques pour assurer la distribution de vivres aux personnes juives détenues.

EN TEMPS DE PAIX

Par sa définition même, la Croix-Rouge était inactive en temps de paix. Néanmoins, après la Première Guerre mondiale, le médecin Antoine Depage a voulu substituer au régime initial une action continue, méthodique et ordonnée, susceptible d'être menée à tout moment, lors de la survenance d'un conflit comme d'une calamité. C'est ainsi que la Croix-Rouge est intervenue lors des inondations de 1925, de 1936 et du raz de marée de 1953 ; lors des catastrophes minières de 1937 et de 1956 ; lors de l'incendie de l'Inno en 1967 et plus proches de nous, lors du drame du Heysel et du naufrage du Herald of Free Enterprise en 1987.

UNE FORMATION CONTINUE ET DES SERVICES AU QUOTIDIEN

Si les activités de la Croix-Rouge sont exercées par des bénévoles, elles ne relèvent néanmoins pas de l'amateurisme ! Le type même de ses interventions —

urgentes et inattendues — requiert formation, préparation et entraînement. C'est pourquoi la Croix-Rouge dispense à son personnel volontaire une formation spécifique et permanente. Cet enseignement est gratuit, adapté et de qualité. La Croix-Rouge prend aussi en charge, dans de nombreuses régions, des services d'ambulances participant à l'aide médicale urgente. Elle bénéficie à cet égard de la contribution du Fonds d'aide médicale urgente ou du ministère de la Santé publique. Depuis le 1er juillet 1985, la Croix-Rouge a signé une convention avec le ministère des Affaires sociales de la Communauté française qui a permis la création d'un Centre d'études, de promotion et d'information sur les Aides techniques aux handicapés (CEPIATH) dont la mission est d'agir en amont de la fabrication des aides techniques et en aval, par la collecte et la diffusion d'informations concernant les objets utiles aux handicapés. Cette aide aux moins-valides se concrétise aussi par la location d'appareils adaptés dans quelque 200 points en région wallonne et à Bruxelles. La Croix-Rouge dispose également, en milieu hospitalier, de bibliothèques dont la première fut inaugurée en 1937 à Bruxelles. Le prêt de livres s'accompagne toujours de visites aux malades, qui concourent à l'amélioration des conditions de guérison des patients. Depuis 1979, 25 ludobibliothèques se sont ajoutées à ce service, qui proposent des jeux et des jouets aux enfants de tout âge, hospitalisés. La Croix-Rouge est aussi responsable de l'organisation de programmes spécifiques d'entraide et d'aide individualisée destinés aux plus démunis et qui concernent, notamment, la distribution de vivres et le prêt d'appareils de chauffage. L'hygiène, les campagnes sanitaires et la transfusion sanguine sont d'autres chevaux de bataille de la Croix-Rouge. Celle-ci prend en charge près de 95 % des collectes de sang ! De ce point de vue, son action est double : elle s'assure d'une part la participation régulière d'un très grand nombre de donneurs bénévoles ; d'autre part, elle organise et promeut le don de sang par une infrastructure de pointe offrant sécurité aux donneurs et garantissant la qualité du produit.

CONCLUSION

A 125 ans, la Croix-Rouge n'a pas pris une ride.

La souplesse de son organisation et le dynamisme de ses membres lui ont permis de faire face, depuis sa création, aux événements et de s'adapter rapidement aux besoins de la population. Son anniversaire a été le prétexte à préparer l'avenir. Gageons que celui-ci la confortera dans son rôle d'interlocutrice et surtout d'actrice privilégiée à tous les niveaux.

LA CROIX-ROUGE DE BELGIQUE

HENRY DUNANT

Dit jaar is het precies
125 jaar geleden dat
ons land gevolg gaf aan
de oproep van Henry
Dunant, en er een
Belgische afdeling van
de pas opgerichte
internationale
hulporganisatie boven
de doopvont werd
gehouden.

HET BELGISCHE RODE KRUIS

HET BEGIN VAN HET RODE KRUIS

In 1859 bevond Henry Dunant zich te Solferino in Noord-Italië waar de legers van Italië en Frankrijk in een bloedige strijd met de Oostenrijkers gewikkeld waren, en hij getuige was van 40 000 slachtoffers. Bijgestaan door gewone burgers tracht hij dadelijk de gewonden en zieken van beide partijen te helpen.

Teruggekeerd uit Italië blijft dit gruwelijke visioen hem echter achtervolgen totdat hij in 1862 « Un souvenir de Solferino » publiceert waarin hij op een gedetailleerde en kleurrijke wijze neerschrijft wat hij er zag en meemaakte. Daarbij stelt hij zich vragen en doet hij ook voorstellen.

Zo vraagt hij zich af of het niet mogelijk zou zijn in vreedstijd hulpverenigingen op te richten, die in oorlogstijd de gekwetsten door toegewijde en bekwame vrijwilligers kunnen laten verzorgen.

Enkele weken na het verschijnen van zijn boek dat het wereldgeweten schokt, krijgt Dunant het bezoek van Gustave Moynier, advocaat en voorzitter van de Geneefse Maatschappij tot Openbaar Nut.

Deze private Zwitserse instelling nodigt Dunant uit om zijn denkbeelden in een ledenvergadering te komen uiteenzetten. Na afloop ervan wordt een commissie opgericht die Dunants ideeën van naderbij zal bestuderen. Die commissie besluit vrijwel meteen een conferentie bijeen te roepen, waarop vertegenwoordigers van 16 Europese staten (België ontbreekt) aanwezig zijn. Zij drukken de wens uit dat hun regeringen korpsen van vrijwilligerhulpverleners zouden

oprichten. Tevens wordt een uniform herkenningsteken – een rood kruis op een witte achtergrond – vastgesteld. De conferentie eindigt op 29 oktober 1863, meteen de dag die beschouwd wordt als geboortedag van het Internationale Rode Kruis.

125 JAAR VAN JOU, DOOR JOU ...

Een jaar later, op 4 februari 1864 wordt te Brussel onder impuls van Dr. A. Uytterhoeven een nationale Rode Kruisvereniging opgericht.

In april 1865 volgt de definitieve oprichting en wordt er een algemeen reglement uitgewerkt, waarin ook het doel van de vereniging omschreven werd nl. het verlenen van hulp aan gewonde of zieke soldaten in oorlogstijd.

Het zou wel nog tot 1870 duren vooraleer de Rode Kruisactie in ons land voor het eerst grootschalige afmetingen aanneemt.

Wanneer op 15 juli 1870 een conflict uitbreekt tussen Frankrijk en Duitsland reageert het Belgische Rode Kruis onmiddellijk.

Er wordt aan de bevolking een oproep tot steun gericht, waarop zowel giften in geld, linnen, als geneesmiddelen toestromen en er zich talrijke vrijwilligers aanbieden voor verpleeg- en hulpdiensten.

Zo kunnen spoedig enkele « ambulances » of veldhospitaal opgericht worden.

In een veertigtal steden en gemeenten ontstaan er comités die zich beijveren om aanzienlijke bijdragen in geld en natura in te zamelen.

Het zou wel nog tot 1870 duren vooraleer de Rode Kruisactie in ons land voor het eerst grootschalige afmetingen zou aannemen.

KONINGIN ELIZABETH HELPT TIJDENS WO I ELKE MORGEN IN HET RK-HOSPITAAL « L'OCEAN ».

HET BELGISCHE RODE KRUIS

VAN BOVEN NAAR ONDER, BLZ. 9:
VERZORGING VAN GEWONDE SOLDATEN ACHTER HET FRONT.
REEDS IN DE JAREN DERTIG WORDT IN DE RK-WERKING STEEDS MEER PLAATS INGERUIMD VOOR DE VOORBEREIDING OP EEN EVENTUELE MOBILISATIE.

Na het beëindigen van de vijandelijkheden in 1871 staakten de meeste afdelingen hun werkzaamheden. In de daaropvolgende jaren wordt de door het Belgische Rode Kruis verstrekte hulp voornamelijk op nationaal vlak gecoördineerd.

Zo wordt o.a. hulp verleend tijdens de Russisch-Turkse, Chinees-Japanse, Amerikaans-Spaanse en de Balkanoorlog.

VERZORGING ACHTER HET FRONT

Wanneer in 1914 de Eerste Wereldoorlog uitbreekt en deze zich vrij vlug aan de Yzer stabiliseert, ziet het Belgische Rode Kruis zich genoodzaakt een « directiecomité achter de linies » op te richten dat de inrichting en uitbating van de talrijke Rode-Kruisgasthuizen aan het front op zich neemt, en dat op medisch vlak o.l.v. Dr. A. Depage geplaatst wordt.

Deze lanceert meteen het plan om de gewonden in de onmiddellijke nabijheid van het front op te vangen om zo vlugger de noodzakelijke verzorging te kunnen bieden. Zijn opzet lukt zodat eind 1914 het hospitaal « L'Océan » in de Panne zijn eerste gewonden ontvangt. Tijdens de oorlog worden er hier en in de onderafdeling te Vinkem zo'n 36 000 gewonden verzorgd. Door toepassing van revolutionair heelkundige methodes daalt het sterftecijfer van 20 naar 5 %.

Na de oorlog ziet men in dat het RK nood heeft aan een nieuwe structuur, aangepast aan het werk in vreedstijd. En om deze taken doeltreffend te kunnen vervullen, wordt in 1922 te Brussel het hoofdbestuur opgericht. Onder impuls daarvan ontstaan in de daaropvolgende jaren verschillende Rode Kruisdiensten : het jeugd Rode Kruis in 1923, de ambulancedienst in 1925, een Autonome Kongolese afdeling in 1926, de eerste bloedtransfusiedienst in 1934 en de eerste ziekenhuisbibliotheken in 1937.

Vanaf de jaren '20 komt het Belgische Rode Kruis ook herhaaldelijk tussen bij rampen in eigen land zoals bij de overstromingen in Wallonië in 1926 of deze in Oost-Vlaanderen en Antwerpen in 1928.

In de jaren '30 wordt in de RK-werking dan weer steeds meer plaats geruimd voor de voorbereiding op een eventuele mobilisatie. Na de Duitse inval en de overgave van het leger kan het Belgische Rode Kruis het beheer van 160 militaire en burgerlijke hospitalen overnemen, zoals in een overeenkomst voorzien werd.

Ook andere diensten worden opgericht o.a. « onderricht en ontspanning », die zich meer bezig houdt met het verzamelen van boeken en spelen voor de krijgsgevangenen.

Het Rode Kruis zette ook stappen om pakketten naar de krijgsgevangenen te mogen verzenden. Er wordt trouwens een dienst « Het pakket van de Krijgsgevangene »

HET BELGISCH RODE KRUIS

HET BELGISCH RODE KRUIS

HET BELGISCH RODE KRUIS

Door de statuten van 31 juli 1972 verwerft het Belgische Rode Kruis in Vlaanderen een ruime autonomie.

Het Rode Kruiswerk vindt zijn bestaansreden in een dienstverlening ten bate van de ganse bevolking.

opgericht, die tijdens de oorlog dagelijks tussen de 5 000 en 6 000 pakketten vervaardigde.

Na de tweede Wereldoorlog worden de Rode Kruis inspanningen nog meer afgestemd op een steeds betere en snellere hulpverlening aan slachtoffers van ongevallen en rampen.

Zo was het Rode Kruis aanwezig bij de dijkbreuken van de Schelde en de Rupel in 1953, de mijnramp van Marcinelle in 1956, de brand van de Innovation in 1967, de overstromingen te Ruisbroek in 1956, het Heizeldrama in 1985 en de scheepsramp te Zeebrugge in 1987.

In diezelfde periode worden ook talrijke internationale hulpverleningsoproepen beantwoord.

DE HUIDIGE DIENSTEN

Door de statuten van 31 juli 1972 verwerft het Belgisch Rode Kruis in Vlaanderen een ruime vorm van autonomie. Vandaag de dag telt de Vlaamse vleugel meer dan 20 000 vrijwilligers die actief zijn in 300 afdelingen.

De Vlaamse Gemeenschap van het Belgische Rode Kruis bestaat momenteel uit volgende diensten :

AFDELINGSZAKEN

fungeert als tussenpersoon tussen de zowat 300 afdelingen en de diensten van het hoofdbestuur.

VLAAMSE DIENST VOOR HET BLOED

Zorgt er via meer dan 20 bloedtransfusiecentra en -diensten voor dat de behoeften aan bloed en bloedderivaten van het medisch korps gedekt worden. Deze transfusieactiviteiten kan slechts ontwikkeld worden dank zij de vrijgevigheid van meer dan 200 000 donors.

GEZONDHEIDSOPVOEDING

wil via informatieve voorlichtings- en opvoedingsprojecten de gezondheid bevorderen door er zelf verantwoordelijkheid voor te laten opnemen.

HULPDIENST

het bieden van hulp in de meest uiteenlopende omstandigheden.

DIENST HUMANITAIR RECHT

tracht de basisregel van het internationaal humanitair recht en de Rode Kruis principes op een zo ruim mogelijke schaal te verspreiden.

INTERNATIONALE AANGELEGENHEDEN

tracht tegemoet te komen aan talrijke oproepen van de Internationale Rode Kruisinstanties voor gekwalificeerd medisch technisch en paramedisch personeel.

JEUGD RODE KRUIS

wil de Rode Kruisgedachte verspreiden bij jongeren. Richt zich tot alle jongeren van 10 tot 35 jaar om hen via vorming, informatie en actie nauw bij de werking van het Rode Kruis te betrekken.

LEERGANGEN

wil door deskundige en massale opleiding van de bevolking en het ziekenwagenpersoneel bijdragen tot de kwaliteit van de (dringende) eerstehulpverlening en de verzorging van de zieken. Jaarlijks worden meer dan 7 000 brevetten uitgereikt voor verschillende cursussen.

PUBLIC RELATIONS

verzorgt het imago van de organisatie en zorgt evenens voor de grote fondsenwervingscampagnes.

SOCIALE INTERVENTIE

heeft een speciale opdracht in rampomstandigheden. Verleent hulp aan getroffen groepen door het inwinnen van informatie omtrent de slachtoffers en door het herbergen en begeleiden van de betrokkenen.

WELFARE

heeft tot doel bejaarden, minder-validen en langdurig zieken uit hun isolement te halen en hun noden van elke dag te verlichten.

VZW « RODEKRUISBIBLIOTHEKEN »

zorgt voor de lectuurvoorziening van patiënten in meer dan 80 Vlaamse Ziekenhuizen.

Het Rode Kruiswerk vindt zijn bestaansreden in een dienstverlening ten bate van de ganse bevolking. Het Rode Kruis kan slechts bestaan dankzij de inzet en de steun van talloze vrijwilligers, leden en sympathisanten. Voor jou, door jou ... net zoals 125 jaar geleden, zal dit ook morgen de basis vormen voor alle Rode Kruisacties.

Voor meer inlichtingen kan je terecht bij het Belgische Rode Kruis, Vlaamse Gemeenschap, Vleurgatsesteenweg 98 - 1050 Brussel tel. 02/647 10 10 ☐

SNEL, FLEXIBEL...
EN GOED OPGELEID.

Informatie overgenomen uit de RK-brochure « Voor jou, door jou », Het Belgische Rode Kruis 1864-1989.

